

Shakespeare

ANTONIUS ÉS CLEOPATRA

(Fordította: Szász Károly)

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis u. 6/B.

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-6907-93-6

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

SZEMÉLYEK

Marcus Antonius,
Octavius Caesar,
M. Aemil Lepidus, triumvirek.

Sextus Pompeius.
Domitius Enobarbus,
Ventidius,
Eros,
Scarus,
Dercetas,
Demetrius,
Philo, Antonius barátai.

Mecaenas,
Agrippa,
Dolabella,
Proculeius,
Thyreus,
Gallus,
Menas, Caesar barátai.

Varrius,
Menecratesv, Pompeius barátai.

Taurus, Caesar alvezére.

Canidius, Antonius alvezére.

Silius, tiszt Ventidius alatt.

Euphronius, Antonius követe Caesarhoz.

Alexas,
Mardin,
Seleucus,
Diomedes, Cleopatra szolgái.

Jós.

Paraszt.

Cleopatra, Egyptom királynéja.

Octavia, Caesar nővére, Antonius neje.

Charmian,
Iras, Cleopatra szolgáló asszonyai.

Tisztek, Katonák, Követek s más Szolgák.

ELSŐ FELVONÁS.

I. SZÍN.

Alexandria. Szoba Cleopatra palotájában.

Demetrius és Philo jönnek.

PHILO.

Nem! a vezér ez őrzöngő szerelme
Túlmege határin! Ama hős szemek,
Mik csatarend és harci zaj fölött
Lángoltak, érczet öltött Mars gyanánt,
Most szolgálággal oltároznak egy
Napsütte arcz előtt; a hős kebel,
Mely nagy csaták küzdelmi közt feszíté
Pánczéla kapsát szerte, meglohadt most,
És legyező- s fuvóvá aljasult:
Lehűtni egy czigánynő lánghevét!
Nézd! ime jönnek!
*Harsonák, Antonius, Cleopatra heréltektől
legyezve, Kiséret, jönnek.*

Oh tekints reá:
A harmadrész világnak oszlopa,
Kéjhölgy bolondja hogy lett! Ládd-e? nézd!

CLEOPATRA.

Ha szerelem: mondd hát meg, mekkora?

ANTONIUS.

Koldus-szerelem, mely megmérhető!

CLEOPATRA.

De én kitűzöm véghatárait,

ANTONIUS.

Úgy új világot, új földet teremts!
Szolga jó.

SZOLGA.

Rómából hír –

ANTONIUS.

Jaj! – csak a velejét!

CLEOPATRA.

Nem, jó Antonius, hallgasd ki mind!
Tán Fulviád haragszik; vagy, ki tudja,
A pelyhes állu Caesar küld talán
Erős parancsot, hogy „Tedd ezt, meg ezt,

Foglald el ezt a földet, tedd szabaddá
Amazt; siess, – különben megharagszunk!”

ANTONIUS.

Hogyan, szívem –?

CLEOPATRA.

Talán! – Nem! bizonyos!
Már nem szabad maradnod; engedélyed
Kitelt s beszélít Caesar; hajts fejet!
Mit rendel Fulvia? – Caesar, akarom
Mondani. Vagy mindkettő. – Hej, a hírnök! –
De, koronámra! Te pirulsz, Antonius!
S e vér: Caesarnak hódolat! ha nem:
A szégyenpir, a nyelves Fulvia
Szidalmain! – a hírnököt, ha mondom!

ANTONIUS.

Sülyedjen a Tiberbe Róma! Düljön
A büszke ország roppant boltja össze!
Itt van világom! Trónok: por, hamu;
E sárgöröngy egykép tart barmot, embert;
Az életben nemes csak ez, ha így
(Megöleli Cleopatrát.)
Egymást megértve, mint ikerszívek,
Tehetjük ezt, miben – kimondom és
Megállom a szót – az egész világ
Nem ér utól!

CLEOPATRA.

Felséges csalfaság!
Mért vette Fulviát el, s nem szerette?
Így én bolondnak látszom, nem vagyok bár.
Antonius annak marad, mi volt.

ANTONIUS.

Csak
Ha Cleopatra izgat! – Ámde most
Szerelmünk-, s kéj-órái kedveért
Ne vesztegessük gyors időnk' vizsálya!
Egy percz se muljon életünkből úgy,
Hogy örömet ne hozzon! Mily vigalmat
Kivánsz ma?

CLEOPATRA.

Hallgasd meg a követet.

ANTONIUS.

Ellenkedő királyném! Ám, neked
Egyképen illik a köny, a mosoly,
A duzzogás; benned minden szeszély
Széppé, csodássá alakulni tör!
Nem kell a hírnök. Egyedül tied,
Tied legyenek csak! Majd éjjel bejárjuk
Utczádat, kilessük népedet;
Tennap, királyném, kedved volt ehez!
(*A szolgálhoz.*) Egy szót se!
(*Antonius, Cleopatra, Kiséret el.*)

DEMETRIUS.

S ily kevésre tartja Caesart
Antonius?

PHILO.

Ha olykor megszűnik
Antonius lenni, távol tőle a
Méltóság, melyben járni kéne mindig
Antoniusnak.

DEMETRIUS.

Sajnos, mondhatom, hogy
Így igazolja a silányokat, kik
Rómában őt így festik! Ám remélem,
Holnapra okosabb lesz. Jó 'jszakát! *(Mind el.)*

II. SZÍN.

Ugyanott. Más szoba.

Charmian, Iras, Alexas, Jós jönnek.

CHARMIAN.

Derék Alexas, édes Alexas, szivem Alexas, leg- is
legdrágább Alexas! hol a jós, kit úgy magasztaltál
a királyné előtt? Hadd ismerjem meg a férjet, ki,
úgy mondád, szarvait koszorúnak fogja vélni!

ALEXAS.

Jós!

JÓS.

Parancsolsz?

CHARMIAN.

Ez az? Te vagy, uram, ki mindent tudsz?

JÓS.

A nagy természet titkos könyviben

Olvasni értek egy kicsinyt.

ALEXAS.

Mutasd kezéd'.

Enobarbus jó.

ENOBARBUS.

A lakomát hamar! Bort eleget,

Cleopatráért inni!

CHARMIAN

(a jóshoz).

Jó uram,

Adj jó szerencsét!

JÓS.

Én adni nem tudok, csak jóslani.

CHARMIAN.

Jósolj tehát jót, kérlek.

JÓS.

Még növekedni fognak bájaid!

CLEOPATRA.

Hízásra érti!

IRAS.

Nem! festeni fogod magd', ha vénülsz!

CHARMIAN.

Uram bocsá!

ALEXAS.

Ne bosszantsátok Ö-előrelátóságát. Hallgassatok!

CHARMIAN.

Csitt hát.

JÓS.

Szerelmesebb lélszsz, mint szeretve.

CHARMIAN.

Borral hevítem inkább májamat.

ALEXAS.

Ej, hallgasd ki már.

CHARMIAN.

No barátom, valami kitűnő szerencsét! Adj három királyhoz férjhez egy nap, s tégy mindnek özvegyévé! Fiam szülessék ötven éves koromban, s Heródes, a zsidó, tegyen neki tisztességet! Légy rajta, hogy Octavius Caesarhoz adj, s úrnőmmel állíts egy rangba.

JÓS.

Úrnódet túlélended.

CHARMIAN.

Pompás! a hosszú életet többre becsülöm a fűgénél!

JÓS.

Jobb napjaid valának, mint minők
Előtted állnak.

CHARMIAN.

Úgy gyermekimnek nem leend nevők.
Szólj, hány fiút és hány leányt szülök?

JÓS.

Ha méhe volna minden vágyaidnak,
S termékenyek mind: úgy egy milliót!

CHARMIAN.

Eredj, bolond, megbocsátok boszorkányságodért.

ALEXAS.

Azt gondolod, csak ágyneműd
Tudója vágyaidnak?

CHARMIAN.

No, jósolj már Irasnak.

ALEXAS.

Mindnyájan tudni akarjuk sorsunkat.

ENOBARBUS.

Az enyém és sokunké ma éjjel: hogy részegen
menjünk ágyba.

IRAS.

Itt tenyerem, ha mást nem, legalább
Szüzességet mutat.

CHARMIAN.

Mint áradó Nil
Éhséget.

IRAS.

Rossz pára, menj! tudsz is te jóslani!

CHARMIAN.

Nem, ha a zsiros kéz termékenységét nem jelent,
úgy fülemet se tudom megvakarni. – Kérlek, jósolj
neki valami hétköznapi szerencsét.

JÓS.

Sorsotok egyenlő.

IRAS.

De hogy? hogyan? beszélj világosan.

JÓS.

Elmondám.

IRAS.

Egy ujjnyival sem volna jobb szerencsém,
Mint ennek itt?

CHARMIAN.

S ha ép' egy ujjnyival
Jobb volna is szerencséd, hol akarnád
Kivenni azt?

IRAS.

Bizony, nem férjem orrán!

CHARMIAN.

Uram, javítsd meg rossz gondolatinkat. Jer Alexas.
Sorsát, sorsát! – Oh adj neki oly feleséget, a ki
mozdulni se bírjon, kérlek, édes Isis! aztán halasd
meg azt, s adj helyette rosszabbat; a rosszabbat
kövesse még rosszabb, míg valamennyi közt a
legrosszabb kaczagva kísérje sírba őt, a mindnyája
rakta szarvakkal! Jó Isis, halld meg e kérésemet,

ha helyette valami nagyobbat tagadsz is meg, jó
Izis, kérlek!

IRAS.

Amen. Édes istennőm, hallgasd meg néped imáját;
mert a mily szívrázó, ledér feleséget látni szép férfi
mellett, ép oly halálos bánat: silány ficzkót szarv
nélkül látni. Azért, édes Izis, becsüld meg magadat
s küldj érdemlett sorsot reá!

CHARMIAN.

Amen.

ALEXAS.

Azt meghiszem, ha rajtok állna fölszarvazni
engem, szívesen vinnék a szajha szerepet,
csak hogy azt megtehessék!

ENOBARBUS.

Pszt! Antonius jó.

CHARMIAN.

Nem ő! Királynénk!
Cleopatra jó.

CLEOPATRA.

Nem láttátok uramat?

ENOBARBUS.

Nem, asszonyom.

CLEOPATRA.

Nem volt itt?

CHARMIAN.

Nem, úrnőm.

CLEOPATRA.

Vígkedvű volt; s egyszerre valami
Jutott eszébe, Rómáról. – Enobarbus!

ENOBARBUS.

Asszonyom!

CLEOPATRA.

Keresd fel őt s hozd ide! – Hol Alexas?

ALEXAS.

Szolgálatodra, itt. – Uram közelg.
Antonius, a Hírnökkel, Kiséret jönnek.

CLEOPATRA.

Rá sem kívánok nézni. – Jöjjetek.
*(Cleopatra, Enobarbus, Alexas, Iras, Charmian,
Jós, Szolgák el.)*

HIRNÖK.

Nőd Fulvia szállt síkra legelőbb.

ANTONIUS.

Az öcsém, Lucius ellen?

HIRNÖK.

Igen; de nem soká tartott e harcz.
Csakhamar egyesültek Caesar ellen;
Kinek szerencse szolgálván, az első
Csapásra elveré Itáliából
Őket

ANTONIUS.

No, van-e rosszabb is?

HIRNÖK.

A rossz hír,
Mint méreg, a hozóra is ragad –

ANTONIUS.

Gyáva s bolond szemében! Csak tovább!
Én, a mi elmúlt, azzal végezzék.
S ki igazat szól, hozzon bár halált,
Hízelgésnél szivesben hallgatom.

HIRNÖK.

Labienus (ez nehéz hír!) Ázsiát
Parthus hadával elfoglalta; az
Euphratestől, győző zászlaja
Leng Syriától Lydiáig, és
Ioniáig: míg –

ANTONIUS.

Antonius, –
Akartad mondani –

HIRNÖK.

Oh, jó uram!

ANTONIUS.

Szólj szabadon! a nép szaván ne enyhíts.
Mondd Cleopatrát annak, a minek
Rómába' mondják; csúfold Fulvia
nyelvével őt, s korhold hibáimat
Merészen, mint igazság s gyűlölet
Korholni bír. Szivünkbe' gyom tenyész,
Ha szél nem ér; ki rosszat mond felőlünk:
Az csak kigyomlál! – Most isten veled.

HIRNÖK.

A mint parancsolod. *(El.)*

ANTONIUS.

Mi újság Sicyonból? halljuk azt.

1. SZOLGA.

A sicyoni hirnök –! nincsen itt?

2. SZOLGA.

Parancsra vár.

ANTONIUS.

Hívjátok őt be. – Hah!
Le kell, Egyiptom, ráznom lánczaid',
Mert szerelembe fuladok különben.
Második Hírnök jő.
Ki vagy te?

2. HIRNÖK.

Nőd, Fulvia, meghalt.

ANTONIUS.

Hol halt meg?

2. HIRNÖK.

Sicyonban. – Mily soká
Feküdt, s mi történt még azon kívül,
Tudtodra méltó: ez megmondja. (*Levelet ad*
át.)

ANTONIUS.

Menj! (*Második Hírnök el.*)
Nagy szellem szálla el! – De úgy kívántam!
Mit megvetéssel gyakran eldobunk,
Azt visszakérnök. A megért öröm,
Egy fordulattal, elvesztvén becsét,
Ellenkező lesz. Ő is, halva jó!
S e kéz, mely ellöké, most visszahozná;
E bű-királynővel szakítanom kell;
Ezer veszélyt, többet mint sejthetem,

S gonoszbakat, költ itt hivalkodásom.

– Hej, Enobarbus!

Enobarbus jó.

ENOBARBUS.

Mit parancsolsz, uram?

ANTONIUS.

Távoznom kell, sietve.

ENOBARBUS.

Ej, azzal megölnők asszonyinkat! Látjuk, mily halálos nekik a legkisebb elhidegülésünk; ha távozunk: belehalnak.

ANTONIUS.

El kell mennem.

ENOBARBUS.

Ha meg kell lenni: hadd haljanak meg az asszonyok! Semmiért kár volna feláldozni őket, de valami fontos dologgal szemben, annyik mint semmi. Cleopatra, ha csak szelét veszi ennek, rögtön meghal; sokkal csekélyebb okért húszszor láttam már meghalni. Azt kell hinnem, valami varázs rejlik a meghalásban, mi szerelmi kéjt ad neki, oly kész reá.

ANTONIUS.

Képmutatása túljár a férfi-észen.

ENOBARBUS.

Ah uram, nem! Szenvedélyei merő tiszta szerelem legfinomabb parányaiból alkotvák. E szeleket és vizeket nem nevezhetjük sóhajnak és könnynek; nagyobb viharok ezek, mint a naptárban előfordulók. Nem lehet az képmutatás; s ha az, úgy esőt is tud csinálni, mint Jupiter.

ANTONIUS.

Vajha ne láttam volna őt soha!

ENOBARBUS.

Oh uram, csodás remekművet hagytál volna megnézetlenül; mit kikerülve, utazásod minden hitelét elvesztette volna!

ANTONIUS.

Fulvia meghalt.

ENOBARBUS.

Uram –?

ANTONIUS.

Fulvia meghalt.

ENOBARBUS.

Fulvia –?

ANTONIUS.

Meghalt.

ENOBARBUS.

Ejh, uram! gyűjts az isteneknek hálaáldozatot! Ha ő felségeiknek tetszik nejétől megfosztani a férjet, jussanak eszébe a földi szabók s leljen vigaszt abban, hogyha a régi ruha viseltes, van elég, a ki újat szabjon. Ha Fulvián kívül más asszony nem volna: valóban baj lenne és az esetet sajnálni kellene. De a bűnnek vigasztalása is van: az ócska női ingből új szoknya lesz; s igazán, az a köny, mely e csapást megáztatná, fokhagymában lakik.

ANTONIUS.

A sok zavar, mit otthon rám hagyott,
Távol maradnom nem enged tovább.

ENOBARBUS.

S az a zavar, mit itt támasztál, távoznod nem enged. Kivált a Cleopatráé, mely csak belőled táplálkozik.

ANTONIUS.

Ne több könnyelmű szót. A tiszteket
Tudósítsd szándokunkról. A királynőt

Majd értesítem én, s kibékülök
Kegyével e gyors távozás iránt.
Ily sietésre nem csak nőm halála
S több fontos ok kész: im ez iratokban,
Leghőbb barátim is sürgetve hívnak
Rómába vissza. Sextus Pompeius
Caesartól elszakadt s a tengeren
Uralkodik. S e híg-eszű tömeg
– Mely érdemeshez nem ragaszkodik,
A míg csak el nem mult – most kezdi még
Nagy Pompeiust és minden érdemét
Fiára átruházni; a ki nagy
Név- s hatalommal, még nagyobb a vér
És tettek által: elsővé leve;
S ha még nagyobbra nő, tekintete
Könnyen veszélyt hoz a világra! Sok
Van készülőben, a mi, mint sörény-szál,
Alig mozog most, s nincsen mérge még,
Mint a kigyónak. Menj, tudasd hadunk
Vezérivel, hogy gyorsan szándokunk
Indulni; készen álljanak.

ENOBARBUS.

Megyek. *(Mindketten el.)*

III. SZÍN.

Ugyanott.

Cleopatra, Charmian, Iras, Alexas jönnek.

CLEOPATRA.

Hol van!

CHARMIAN.

Nem láttam őt azóta.

CLEOPATRA

(Alexas-hoz).

Nézz

Utána: hol, kivel van, mit csinál?

– Nem én küldöttelek! Ha szomorú:

Mondd, tánczolok; ha víg: mondd, hirtelen

Beteg levék. Siess s itt légy hamar. *(Alexas el.)*

CHARMIAN.

Úgy tetszik, asszonyom, ha őt valóban

Szereted: ez nem módja, őt viszont-

Szerelemre bírnod.

CLEOPATRA.

Többet mit tegyek?

CHARMIAN.

Kedvébe' járj, ne ellenkezz' vele!